

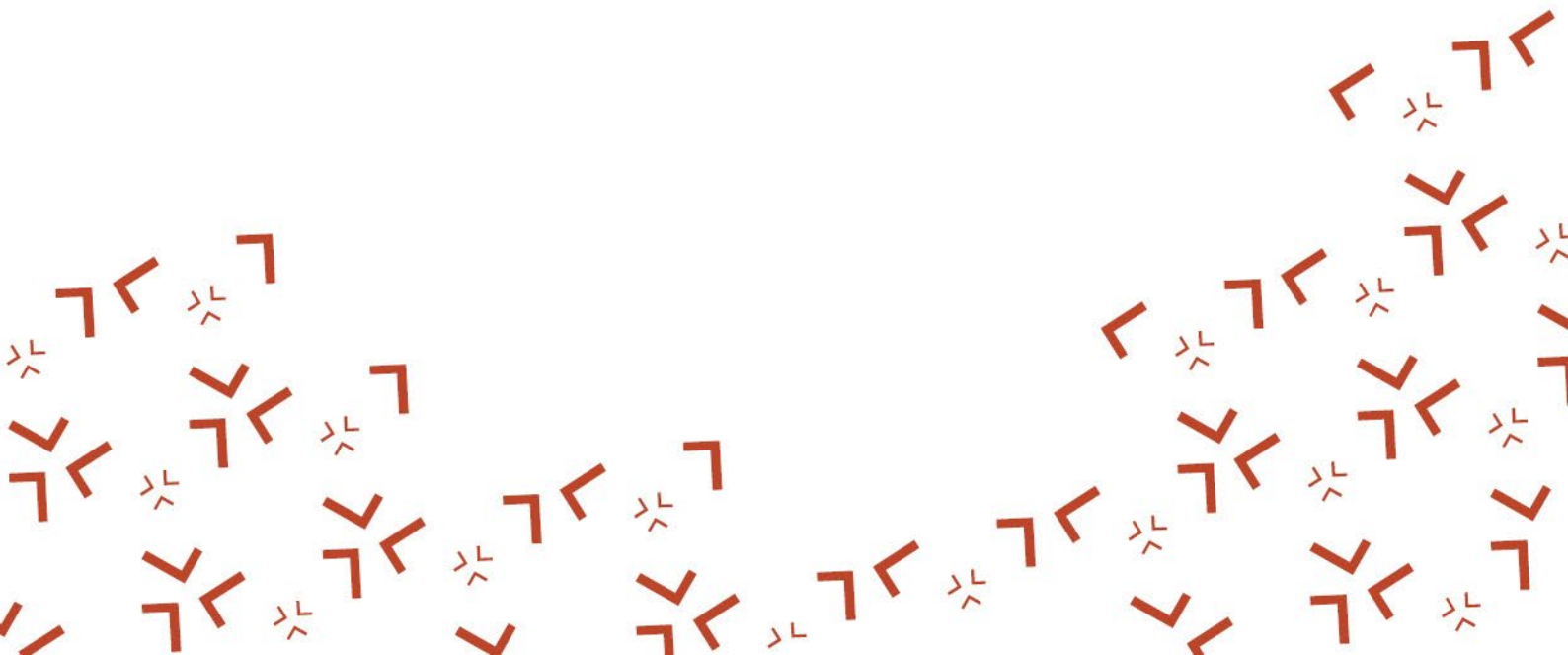
Tämä on alkuperäisen artikkelin rinnakkaistallenne (kustantajan versio).

Rinnakkaistallenteen sivuasettelut ja typografiset yksityiskohdat saattavat poiketa alkuperäisestä julkaisusta.

Käytä viittauksessa alkuperäistä lähdettä:

Ahola, T. 2024. Kokeilu sosiaalisen median hyödyntämisestä opintojen ohjauksessa. Lumen – Lapin ammattikorkeakoulun verkkolehti (2/2024).

URL: <https://www.lapinamk.fi/loader.aspx?id=f3fc3fa3-0742-403a-b17e-534af38b1b36>

Kokeilu sosiaalisen median hyödyntämisestä opintojen ohjauksessa

Tiia Ahola, KM, lehtori, Vastuulliset palvelut, Lapin ammattikorkeakoulu

Asiasanat: ohjaus, sosiaalinen media

Johdanto

Valmistuin vuosi sitten keväällä 2023 JAMK:n erillisistä opinto-ohjaajan opinnoista. Olin ehtinyt tehdä opintojen ohjausta jo parisen vuotta sitä ennen Lapin ammattikorkeakoulussa liikunnanohjaajakoulutuksessa, mutta täytyy sanoa, että kyllä formaali koulutus antaa aina uusia eväitä ja mahdollistaa kokeilemisen. Opinto-ohjaajan opintoihini liittyi kehittämistehtävä, jonka tuli liittyä omaan työhön jollain tavalla. Pohdin melko pitkään, millaisia prosesseja haluaisin lähteä kehittämään. Viettäessäni aikaa opiskelijoiden kanssa huomasin, että he elävät jatkuvasti tavallaan kahdessa ulottuvuudessa; jossain somealustalla ja sitten tässä reaali maailmassa. Seurasin vierestä myös kerran, kun eräs opiskelija kylmänviileästi poisti kaikki lukemattomat sähköpostit tutustumatta yhtään niiden sisältöihin. Siitä virisikin ajatus, että voisinko jotenkin olla myös siellä, missä opiskelijatkin.

Valitsin kehittämistehtäväksi tutkia ja testata sosiaalisessa mediassa tapahtuvaa ohjausta (some-ohjaus) Lapin ammattikorkeakoulun liikunnanohjaajakoulutuksessa. Nyt kun moni Lapin ammattikorkeakoulun tutkintokoulutuksista on monimuotoisia tai verkkokoulutuksia, niin opiskelijoita ei samalla tavalla tapaa oppilaitoksen käytävillä. Pääasiassa opiskelijoiden kanssa viestitään opintojaksoilla, Moodlen oppimisympäristössä tai sähköpostitse. Nämä toki ovat opiskelijalle opintojen kannalta ensisijaisia, saavutettavia ja tärkeitä sähköisiä yhteydenottokeinoja. Pohdin kuitenkin, että pääsisimmekö vielä lähemmäs opiskelijan arjessa käyttämiä sähköisiä yhteydenottokeinoja ja tähän yhtenä vastauksena oli some. Sosiaalinen media tuntui

kokeilemisen arvoiselta jutulta ja nythän jopa opintopisteitäkin voi ansaita somessa, kun Haaga-Helia lanseerasi maailman ensimmäisen korkeakoulukurssin, jonka voi suorittaa yhteisöpalvelu Tiktokissa (Lehmusvesi 2024).

Sosiaalisen median käyttö ohjauksessa

Tilastokeskuksen (2020) mukaan 92 prosenttia 16–24-vuotiaista ja 92 prosenttia 25–34-vuotiaista seuraa yhteisöpalveluita. Yleisemmin käytetty yhteisöpalvelu vuonna 2020 oli Facebook, jonka jälkeen tulivat WhatsApp ja Instagram. Nuoret kuitenkin käyttävät WhatsAppia ja Instagramia useammin kuin vanhemmat ikäryhmät. (Suomen virallinen tilasto SVT 2020.)

Ohjausalan kansainvälisen keskusjärjestön (IAEVG) puheenjohtaja Jaana Kettunen (2016) kirjoittaa artikkelissaan ”Sosiaalisen median taidot ohjauksessa”, että sosiaalinen media on tullut jäädäkseen tieto-, neuvonta- ja ohjauspalveluihin. Elinikäisen ohjauksen strategiassa vuosina 2020-2023 on ollut savutettavuus asiakaslähtöisesti muun muassa edistämällä monikanavaista ohjausta. Internet ja digitalisaatio avaavat uusia välineitä, kanavia ja toimintatapoja tavoittaa ja tukea mahdollisesti ohjauksen tarpeessa olevia. Palvelut ovat myös helpommin saatavilla, jos ajatellaan, että palvelu on siellä missä nuoret viettävät muutenkin aikaa ja viestivät eli somessa. Tämä ei tietenkään koske kaikkia ammattikorkeakoulun opiskelijoita, mutta valtaosaa. Teknologian integroimisesta ohjaukseen on vielä vähän tutkimusnäyttöä. Kuitenkin voidaan todeta, että esimerkiksi olemassa olevien teknologisten ratkaisujen liittäminen osaksi ohjausta riippuu käyttäjien taidoista ja halusta hyväksyä se osaksi palveluntarjontaa. (Valtioneuvosto 2020, 14, 44–45.)

Kettunen (2016) on tutkinut ohjaajien sosiaalisen median käyttöä ohjauksessa. Hän on tunnistanut **neljä erilaista tapaa käyttää sosiaalista mediaa ohjaustarpeisiin**. Suppein tapa on jakaa tietoa sosiaalisen median kautta. Se on nopea tapa levittää tietoa suurelle yleisölle, mutta haasteena ohjaajalle on tiedon pirstaleisuus ja olennaisen löytäminen jakamisen kohteeksi.

Toinen tapa on kahdenvälinen viestintä. Sosiaalinen media toimii paremmin saavutettavissa olevana ja ohjattavan nimettömyyden mahdollistavana kanavana ohjaukselle. Reaaliaikaisuus mahdollistaa myös monikanavaisen vuorovaikutuksen, jossa voidaan käyttää videoita, kuvia ja ääntä sekä työstää sisällöllisiä kysymyksiä

yhdessä. Verkkokirjoittamisen taito toki korostuu, sillä valtaosa vuorovaikutuksesta käydään verkossa tekstimuodossa. (Kettunen 2016.)

Kolmas tapa käyttää sosiaalista mediaa ohjauksessa on käyttää sitä verkkovaikutteisena työtilana. Tällöin sosiaalinen media nähdään erottamattomana osana ohjaustoimintaa eikä niinkään vaihtoehtoisena työvälineenä ohjaustoiminnalle. Ohjaajalta ja ohjattavilta vaaditaan tässä verkkokeskustelemisen taitoja. Käsiteltävää teemaa tulee osata myös jäsentää mukaansa tempaavalla tavalla. Aktiivinen tuki ja ohjaus ovat myös tärkeitä. (Kettunen 2016.)

Neljäs tapa on käyttää sosiaalista mediaa osallistavana sosiaalisena ympäristönä, jossa työstetään ohjauksellisia kysymyksiä yhteisöllisesti. Tällöin korostuu verkkoläsnäolo, joka koostuu luotettavan ja aidon mielikuvan luomisesta yhteisöissä, verkkoprofiilin aktiivista ylläpitoa ja päivittämistä sekä ymmärrystä siitä, että miten verkkovälitteisesti voidaan välittää tietoa siitä, että ohjaaja on tosiaan läsnä verkossa. (Kettunen 2016.)

Saavutettavuus verkko-ohjaamisessa

Saavutettavuus on hyvä huomioida käytettäessä sosiaalista mediaa ohjauksessa. Digitaalisten palveluiden tarjoamista koskevassa laissa on kirjattu saavutettavuusvaatimukset, jotka tulee huomioida myös sosiaalisessa mediassa (Saavutettavasti.fi 2023). Ohjauksella pystytään tukemaan opiskelijoiden ja ohjattavien opintoja, urasuunnittelua ja yleistä elämänhallintaa liittyen opintoihin vain, jos ohjaus on saavutettavaa. Saavutettavuuteen liittyviä verkko-ohjauksen (mm. some-ohjaus) näkökulmia ovat esimerkiksi asenteellinen saavutettavuus, saavutettavuus eri aistien avulla, tiedollinen saavutettavuus ja ymmärtämisen tukeminen, sosiaalinen saavutettavuus, taloudellinen saavutettavuus ja viestinnän saavutettavuus. Verkossa tapahtuva ohjaus mahdollistaa saavutettavuuden ajasta ja paikasta riippumatta. Kynnys hakeutua ohjaukseen madaltuu, kun välimatka ohjaajaan tai esimerkiksi työssä käyminen eivät olekaan esteinä ohjauksen saamiselle. Some-ohjaus onkin matalan kynnyksen ohjausta, jossa opiskelija saa nopeasti ja helposti yhteyden ohjaajaan sekä saa ohjausta juuri silloin, kun sitä tarvitsee riippumatta esimerkiksi sijainnistaan suhteessa ohjaushenkilöön. Opiskelija voi myös valita verkko-ohjauksessa itselleen mielekkään tai sopivan tavan vuorovaikuttaa ohjaajan kanssa sekä myös vaikuttaa itse missä fyysisesti on ohjaushetkellä. Tällä voi olla vaikutuksia esimerkiksi ohjattavan

kokemaan jännitykseen liittyen hänen mielessään pyöriviin ajatuksiin, kun hän saa valita itse tilan, josta käsin on yhteyksissä ohjaajaan. Kuitenkin tiedon ja neuvonnan saavutettavuus on turvattava kaikille tasavertaisesti huomioiden, että ohjausta on saatavilla verkossa sekä kuitenkin tarvittaessa myös kasvokkain. (Kolehmainen, Mäenpää, Peltola & Ylönen 2017, 26– 29.)

Some-ohjauksessa saavutettavuuden näkökulmasta kriittisiä kohtia ovat esimerkiksi opiskelijoiden omat laitteet ja niiden toimivuus, opiskelijoiden sosiaalisen median tilit ja niihin liittymisen pakollisuus tai velvoittava tarve, opiskelijan oma osaaminen sekä ohjaajan viestinnälliset taidot. Olen tietoinen siitä, että kaikki ohjattavani eivät ole sosiaalisessa mediassa. Tästä syystä kaikki olennainen tieto tuleekin olla saavutettavissa myös muuta kautta, kuten verkkosivuilla, sähköpostitse ja Moodlen kautta. Ajattelen, että sosiaalisesta mediasta ei voi tulla ainoata tapaa välittää tietoa tai olla kontaktissa opiskelijoihin korkeakoulussa.

@Tiiaopon kokemuksia some-ohjaamisesta

Liikunnanohjaajakoulutuksen opiskelijoista suurin osa on 20–30-vuotaita. Kyselin satunnaisilta opiskelijoilta alkukevään 2023 aikana, että jos perustaisin some-tilin, niin mikä olisi sellainen kanava, josta heidän parhaiten tavoittaisin ja he ehdottivat TikTokia tai Instagramia. Tilastokeskuksen (2020) mukaan 80 prosenttia 16–24-vuotiaista käyttää nimenomaan Instagramia ja 25–34-vuotiaista 65 prosenttia, kun sen sijaan TikTokia käyttää 16–24-vuotiaista vain 34 prosenttia ja 25–34-vuotiaista 9 prosenttia. Instagramin käyttöaste opiskelijoideni keskuudessa on ainakin tilastollisesti korkeampi, kuin TikTokin. TikTok oli minulle uusi ja latasinkin sen opiskelijoideni avustuksella tutustuakseni siihen, mutta tutustumisen jälkeen päädyin kuitenkin luomaan itselleni tiiaopo-nimisen Instagram-tilin maaliskuussa 2023. Instagram oli myös sovelluksena minulle jo entuudestaan tuttu oman henkilökohtaisen tilini kautta, joten sen käyttöä ei tarvinnut ensiksi opetella.

Kyselin vuosi sitten keväällä valmistuttuani opinto-ohjaajaksi, että säilytänkö tilini ja se sai pelkästään kannatusta. Tästä syystä olen jatkanut tilin käyttöä osana ohjaustyötä. Yleensä somen kautta informoin opiskelijoita ohjaustilaisuuksista, (mm. opotunnit), opintojaksoille ilmoittautumisista, lukuvuosi-ilmoittautumisista, kiinnostavista alan työpaikoista ja jaan välillä myös omaa työarkeani opiskelijoille. Suurta suosiota ovat

saaneet etenkin hassuttelut työkavereiden kanssa, kuten pienet pränkit (lue työkenkien piilotteluita ja lappuja hiiren alla; paljon ei vaadita, että yleisö villiintyy). Samat tiedotukset viestin opiskelijoille myös sähköpostitse, lukuun ottamatta omaa työarkeani – minkä jakaminen ei kuulu mielestäni sähköpostin piiriin. Jaan myös satunnaisesti opiskelijoidemme ylläpitämän, Lapin AMK:n Sports Labin, Lapin AMK:n kuraattoreiden ja Lapin AMK:n Instagram tilin sisältöjä omalla tililläni. Ajattelen, että mielenkiintoisen tapahtuman tai opiskelijan arkea hyödyttävän jutun uudelleen jakaminen voi ohjata opiskelijan hänen tarvitsemansa tiedon ja avun piiriin. Pidän tililläni myös AlumniLivejä, joissa keskustelen meiltä valmistuneiden opiskelijoiden kanssa heidän urapoluistaan. Nämä livet jäävät tallenteiksi tilille ja ovat siellä katsottavissa myös myöhemmin.

Tällä hetkellä minulla on 208 seuraajaa. Valtaosa seuraajistani on liikunnanohjaajaopiskelijoita tai liikunnanohjaajaksi valmistuneita. Tilini on julkinen, joten minua voi alkaa seuraamaan kuka vain. Välillä joudunkin tekemään pientä siivousprosessia, kun kaikenlaiset ehdottelijat alkavat seuraamaan tiliäni ja lähestyvät yksityisviesteillä tarjoten mukavia kuukausisummia ilman mitään velvoitteita. Tällaiset tilit pystyn estämään ja epäasialliset tilit myös ilmiantamaan. Näppärää on, että näen itse seuraajat halutessani ja pystyn saamaan tarinoihini ja postauksiini liittyvää dataa, kuten katsomisminuutteja ja toistokertoja. Hyvänä esimerkkinä on 8.4.2024 kuvaamani AlumniLive, joka on kerännyt 667 toistokertaa ja noin 20 minuutin tallennetta on katsottu jo 8 h 16 min. Tämä datan tarkastelu mahdollistuu Instagramissa, kun tili on niin kutsuttu vaikuttajatili tai yritystili. Dataa ihmettelemällä saan itselleni ainakin illuusiota siitä, että viesti on saavuttanut varmasti mahdollisimman monen. Sähköpostista kun ei lukukuittauksia tule.

Eräs opiskelija kertoi, että hänen mielestään olen lähempänä opiskelijoita, kun jaan myös omaa työarkeani somessa. Kommentti hämmensi minuakin, koska täytyy myöntää, että somessa tällainen vaikuttajavuorovaikutus on kyllä aika yksisuuntaista; minä vuorovaikutan, seuraajat vaikuttavat. Kuitenkin ilmeisesti oman persoonan ja arjen tuominen esille tekee minusta heille tutumman, mikä tuntuu seuraajista sille, että olen tullut heitä lähemmäs. Eräs opiskelija kommentoikin kerran, että opoa on kiva nähdä, vaikkei koululla paikan päällä pyöri. Saankin säännöllisesti palautetta opiskelijoilta siitä, että on hyvä, että olen myös somessa. Monet ilmoitusluotoiset asiat, kuten: ”Nyt voi ilmoittautua syksyn opintojaksoille.” menevät herkästi ohi

sähköpostitulvassa ja ilmoittautumisiin liittyviin kyselyihin saa vastailta sitten sähköpostitse vapaajakson lähestyessä.

Kokemukseni mukaan opiskelijat eivät myöskään lue säännöllisesti koulun sähköpostia. Tähän voi olla monia syitä, kuten ihan yksinkertaisesti se, että arjessa on käytössä jokin toinen sähköpostiosoite. Toisaalta opiskelijat lähestyvät kyllä sähköpostitse monissakin asioissa, jolloin sähköposti toimii virallisena yhteydenottokanavana. Keskustelin Jaana Kettusen kanssa helmikuussa 2024 valtakunnallisilla OPO-päivillä Rovaniemellä aiheesta ja hän totesi, että moni nykykorkeakouluopiskelija seuraa enemmän sosiaalista mediaa kuin sähköpostia. Olenpa kerran myös vaihdossa ollut opiskelijaa auttanut somen kautta, kun hänellä meni koulun tunnukset jotenkin lukkoon, eikä muistanut siinä kohtaa opon puhelinnumeroa – onneksi oli opo-tili IG:ssä.

Suosittelisinko kokeilemaan some ohjaamista? Sanoisin, että kyllä. Some-ohjaaminen toki vaatii sen, että olen jollain tapaa läsnä myös siellä virtuaalitodellisuudessa. Ajattelen myös, että jokainen tekee somea omalla tavallaan. Jos jaksat miettiä hetken, mikä olisi oma tapasi, uskoisin, että myös sinä voisit löytää itsestäsi jonkinasteisen somevaikuttajan. Toki ei ole pakko, jos ei halua. Ja kuten jo aikaisemminkin kirjoitin, niin some-ohjaus ei missään nimessä saa korvata virallisia ohjauksen tapoja, mutta ainakin omaan ohjaukseeni se on tuonut mukavan lisän, jossa saan toteuttaa visuaalista tapaan tuoda asioita esille, näyttää omaa persoonaani ja tarjota opiskelijoille viikoittain jonkinlaista sisältöä. Onnistunut kokeilu siis.

LÄHTEET

Kettunen, J. 2016. Sosiaalisen median taidot ohjauksessa. Ruusupuiston kärkiuutiset. Uutisarkisto. 4/2016. Jyväskylän yliopisto. Viitattu 8.4.2024
<https://peda.net/jyu/ruusupuisto/uutisarkisto/4-2016/2-some-taidot-ohjauksessa#top>.

Kolehmainen, A., Mäenpää, K., Peltola, S. & Ylönen, H. 2017. Ohjausprosessit ja toiminta-tavat verkko-ohjauksessa. Teoksessa Guttorm, T., Hakkarainen T., Kolehmainen, A., Mäenpää K., Peltola, S. & Ylönen, H. (toim.) 2017. Verkko-ohjaaja. Opas ohjaukseen sekä tieto- ja neuvontatyöhön verkossa. ePooki. Oulun ammattikorkeakoulun tutkimus- ja kehitystyön julkaisut 38, 16–41. Viitattu 8.4.2024
<http://www.oamk.fi/epooki/2017/verkko-ohjaaja/>.

Lehmusvesi, J. 2024. Haaga-Heliassa voi jatkossa suorittaa opintopisteitä Tiktokissa: ”Kriittistä keskustelua käytiin”. Helsingin sanomat 14.3.2024. Viitattu 8.4.2024
<https://www.hs.fi/kulttuuri/art-2000010293447.html>.

Suomen virallinen tilasto (SVT): Väestön tieto- ja viestintätekniikan käyttö. Verkkojulkaisu. Helsinki: Tilastokeskus. Viitattu: 8.4.2024
https://stat.fi/til/sutivi/2020/sutivi_2020_2020-11-10_fi.pdf.

Valtioneuvosto 2020. Elinikäisen ohjauksen strategia 2020–2023. Viitattu 8.4.2024
https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/162576/VN_2020_34.pdf?sequence=1&isAllowed=y.